

RAPPORTAGES COMMITMENTS KENNISORGANISATIES

SAMEN VOOR
BIODIVERSITEIT

INHOUD

Voorwoord	3
Rapportages	
Bureau Waardenburg	4
Deltares	6
HAS Hogeschool	8
Helicon opleidingen	11
Koninklijke Nederlandse Bosbouwvereniging	14
Louis Bolk Instituut	16
Naturalis Biodiversity Center	17
NERN	18
NIOO - KNAW	19
TiFN	21
Wageningen University & Research	22
Wellantcollege	24
Zone.college	26

VOORWOORD

Louise Vet

Voorzitter Stichting Deltaplan
Biodiversiteitsherstel

Ronald Hiel

Directeur programmabureau
Stichting Deltaplan
Biodiversiteitsherstel

De biodiversiteit is essentieel voor het in stand houden van ecosystemen en daarmee voor een gezonde leefomgeving. Al jaren gaat de biodiversiteit in Nederland achteruit. Natuurorganisaties, boeren, wetenschappers, banken en bedrijven zijn zich bewust van dit probleem en hebben de handen ineengeslagen. In 2018 verenigden 19 partijen zich in 'Samen voor Biodiversiteit' om samen te werken samen aan het Deltaplan Biodiversiteitsherstel. Inmiddels zijn 100+ partners en supporters bij onze beweging aangesloten.

Samen met onze partners zetten we ons in om biodiversiteitsherstel in de praktijk te realiseren. Van onze partners vragen wij een concreet commitment dat bijdraagt aan een of meerdere van de succesfactoren van het Deltaplan. Regelmatig vragen wij onze partners om te rapporteren over hun inzet.

Dit document bevat de rapportages van dertien kennisorganisaties die voor augustus 2020 partner zijn geworden. Het gaat hierbij om onderwijsinstellingen en kennisinstituten. Uit de rapportages blijkt dat er meer aandacht komt voor biodiversiteit in het curriculum van het groene onderwijs. Bij de verschillende kennisinstituten wordt er veel kennis ontwikkeld op het gebied biodiversiteit, de transitie naar een meer natuurinclusieve samenleving en bijvoorbeeld ook op een thema als regeneratieve landbouw.

Deze rapportages worden gebruikt om met elkaar een volgende stap te zetten naar het bevorderen van biodiversiteit. Want werken aan biodiversiteit doe je niet alleen!

BUREAU WAARDENBURG

Bureau Waardenburg heeft als visie om in al haar werk bij te dragen aan kennisontwikkeling op het gebied van biodiversiteit en/of toepassen van deze kennis ten behoeve van een duurzamere en biodiversere wereld. Het is onze missie om de vooruitgang van menselijke ontwikkelingen in harmonie samen te laten gaan met een gezonde natuur. Duurzame energie zonder schade aan vogels. Isolatie van oude gebouwen zonder schade aan vleermuizen. Maar ook kansen benutten voor natuurherstel: betere kustverdediging door herstelde ecosystemen, overstroming voorkomen met nieuwe natuurgebieden rond de rivieren. Wij bestuderen onze ecosystemen al meer dan 40 jaar, in alle seizoenen, ter land, ter zee en in de lucht. Dat heeft een schat aan kennis opgeleverd. Wij voelen de verantwoordelijkheid om deze kennis in te zetten voor een goede samenwerking tussen mens en natuur.

COMMITMENT AAN HET DELTAPLAN BIODIVERSITEITSHERSTEL

We willen kennis ontsluiten en inbrengen. Ons commitment voor komend jaar is de Levende Kade verder brengen. De levende kade is een manier om onze stadsgrachten te benutten om meer biodiversiteit in de stad te brengen. In veel steden, waaronder Amsterdam, waar de eerste verkennende gesprekken zijn gevoerd, zijn kademuren de komende jaren aan herstel toe. Dit is een gelegenheid om het op zo'n manier te doen dat er habitats en kansen voor aquatische soorten ontstaan. Tevens worden de verbindings-

zones tussen stad en omgeving versterkt. In Amsterdam is er dan ook nog eens sprake van een unieke 'zoet-zout' overgang. We willen met gemeenten samen werken om het model van de Levende Kade verder te ontwikkelen. Deze wijze van het koppelen van innovatie aan ontwikkelingen of veranderingen en daarmee kansen voor biodiversiteit te creëren past bij onze visie en missie.

RAPPORTAGE UITVOERING COMMITMENT

A. Hoe staat het met de voortgang van het model de Levende Kade in Amsterdam?

Het model is er bekend en werd goed ontvangen, maar nadere concretisering blijft helaas nog uit.

Wel is er een spin-off innovatie: De levende damwand. Deze is bedoeld voor kanalen met scheepvaart, waar de golfslag plantengroei op een manier als de levende kade belet. Er wordt dan ook alleen gericht op onderwaterleven, zoals jonge vis en kleine waterdieren. Ook hiervoor wordt een pilot-locatie nog gezocht om er nader onderzoek aan te kunnen doen mbt dimensies, substraat en werking.

B. Welke stappen heeft Bureau Waardenburg gezet om het model de Levende Kade samen met andere gemeenten verder te ontwikkelen?

We hebben op verschillende plekken lijntjes uitstaan voor verdere ontwikkeling en implementatie. Dit heeft heel recent geleid tot een eerste toezegging: het ontwikkelen van een pilotlocatie voor de Levende Kade nabij Rijswijk, in samenwerking met Hoogheemraadschap van Delfland.

Verder hebben we het benoemd in webinar, waar direct reacties op kwamen. We hebben in de gemeente Breda proberen aan te haken bij project groene kades (maar dat bleek ze niet te passen) en in een tender aangeboden voor een kruising provinciale weg met waterweg. Afstemming met RWS staat op de planning.

C. Heeft uw organisatie andere activiteiten ondernomen die een positieve bijdragen hebben geleverd aan biodiversiteit?

In al onze projecten staat biodiversiteit bovenaan. Enkele voorbeelden:

- Diverse biodiversiteitsplannen voor gemeenten opgesteld.
- Inzetten van kust- en oeverherstel in diverse projecten.
- Inrichtingsplannen voor natuurverbindingen, inpassing van zon en windwinning en hoogspanningsstations.

D. Zou u uw commitment willen verbreden of aanscherpen? Zo ja, op welke manier?

Ontwikkelen van een proeftuin aan de Ankeveense plassen. Hier proeven met BESE t.b.v. oeverherstel, verzonken legakkers en andere biodiversiteitsmaatregelen op de overgang land en water.

DELTAIRES

Deltares zet zich actief in voor het creëren en onderhouden van veilige delta's, kust- en rivierengebieden in Nederland, maar ook wereldwijd. Dit doen wij door kennisontwikkeling. We werken aan slimme oplossingen en technieken die helpen om kwetsbare (natuur) gebieden te beschermen, en daarnaast om veilig wonen en werken in delta, rivier- en kustgebieden mogelijk te maken. De druk op de waterecosystemen in delta's en rivieren is in de afgelopen jaren toegenomen door een groeiende bevolking en economie. Wij ontwikkelen kennis over hoe we deze ecosystemen kunnen beschermen en delen die met beleidsmakers en beheerders zodat zij dit kunnen toepassen in de beleidsvorming.

COMMITMENT AAN HET DELTAPLAN BIODIVERSITEITSHERSTEL

Wij ontwikkelen een actieplan waarin staat hoe wij met onze kennis gaan bijdragen aan het herstel van biodiversiteit. Wij verwerken herstel van biodiversiteit in onze missie en impact indicatoren. In kennisprojecten zullen wij abiotische kennis een stap verder brengen en gaan doorvertalen naar wat dit betekent voor biodiversiteit. Daarnaast verkennen we of onze kennis op het gebied van datamanagement ook toepasbaar is voor biodiversiteitsdata. Ook onderzoeken wij of we deze biodiversiteitsdata kunnen koppelen aan abiotische data en biotische data in Nederland en of dit leidt tot nieuwe inzichten. Wij zoeken hiervoor actief de samenwerking op met andere partijen uit het netwerk.

RAPPORTAGE UITVOERING COMMITMENT

A. Is het actieplan waarin staat hoe Deltares met haar kennis gaat bijdragen herstel van biodiversiteit al gereed? Bent u bereid om dit actieplan met ons te delen.

Ons actieplan is nog niet gereed. We zullen begin 2022 een actieplan opstellen en delen.

B. Is herstel van biodiversiteit onderdeel van de missie van Deltares?

Ja, biodiversiteit wordt sinds genoemd in ons nieuwe Strategisch Plan. De Deltares missie "Enabling Delta life" kan niet worden gerealiseerd zonder biodiversiteit.

C. In het commitment staat dat Deltares in kennisprojecten abiotische kennis een stap verder wil brengen en dit wil doorvertalen naar wat dit betekent voor biodiversiteit. Ook wil Deltares verkennen of haar kennis op het gebied van datamanagement ook toepasbaar is voor biodiversiteitsdata. Zijn op deze terreinen als eerste resultaten geboekt?

1. Inmiddels zit Deltares in verschillende projecten die onderzoek doen aan biodiversiteit, zoals MERLIN, 4DReef en projecten voor de European Environment Agency.
2. Deltares heeft afgelopen jaar actief meegeschreven en mee ontwikkeld aan een voorstel voor het Nationaal Groeifonds waarin klimaatadaptatie, stikstofreductie en biodiversiteit centraal staan in samenwerking met onder andere de groene NGO's en de WUR. Deltares zou dit graag beter linken met het Deltaplan Biodiversiteit. Zeker als het voorstel wordt toegekend.

3. Deltares breidt actief zijn netwerk uit en zoekt samenwerkingen op biodiversiteit, zoals met het Institute of Environmental Sciences in Leiden, met de UvA, met Naturalis en met de WUR.

D. Zou u uw commitment verder willen verbreden of aanscherpen? Zo ja, op welke manier?

We verkennen komend jaar of we zelf een werkgroep op willen richten op het gebied van biodiversiteit van water, zee en kust.

HAS HOGESCHOOL

HAS Hogeschool is hét hoger opleidings- en expertisecentrum in Zuid-Nederland in het domein van agro, food en leefomgeving. Studenten en professionals verbonden aan de HAS dragen bij aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken die spelen in bovenstaande domeinen of die vanuit deze domeinen op te lossen zijn. De thema's duurzame voedselproductie (met een positieve impact op klimaat én biodiversiteit), vitale leefomgeving en een gezonde voedselconsumptie hebben zich ontwikkeld tot belangrijke ankerpunten binnen HAS Hogeschool. Om meetbare, positieve impact te kunnen maken hebben wij ons gecommitteerd aan de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties. Wij geloven in het vergroten van het economisch belang door het maatschappelijk en ecologische belang te dienen. Zo streven wij naar een duurzame balans tussen mens, natuur en economie.

COMMITMENT AAN HET DELTAPLAN BIODIVERSITEITSHERSTEL

Wij willen bijdragen aan de transitie van de agrarische sector waarbij natuur en landbouw meer met elkaar zijn verbonden. Dit doen wij op het gebied van onze drie kernactiviteiten: onderwijs, onderzoek en kennisoverdracht. Wij gaan de verbondenheid van natuur en landbouw meer en beter verankeren in het onderwijs. Hiermee leiden wij toekomstgerichte, flexibele- en creatieve systeemdenkende studenten op die bijdragen aan een betere toekomst voor ons allemaal. Ook gaan we onderzoek in lectoraten en met

studenten uitvoeren op het gebied van veranderende landbouw, verdienmodellen en biodiversiteit (monitoring). Deze onderzoeken vinden altijd plaats met/in opdracht van partijen uit het werkveld zodat de relevantie en toepasbaarheid gegarandeerd is. Het lectoraat Innovatieve Biomonitoring, het lectoraat Innovatief Ondernemen met natuur en het onlangs begonnen lectoraat Klimaatrobuuste Landbouw spelen hier de belangrijkste rol in.

RAPPORTAGE UITVOERING COMMITMENT

A. Welke stappen heeft HAS Hogeschool gezet in het beter verankeren van biodiversiteit in het onderwijs?

Binnen de opleiding Toegepaste Biologie is biodiversiteit goed verankerd in een groot aantal vakken door alle jaren heen. Daarnaast is in het najaar is een nieuwe module gestart (jaar 4) over het monitoren van biodiversiteit. Bij andere opleidingen wordt er in (gast)colleges steeds meer aandacht aan gegeven. Bij de opleiding AGIS zijn natuur en biodiversiteit centrale thema's in onderwijsblokken in jaar 1 en in jaar 2. Daarnaast zijn er elk jaar afstudeeropdrachten, vaak met studenten van verschillende opleidingen, waarin biodiversiteit een belangrijk thema is. Duurzaamheid is een thema wat al beter is verankerd in meerdere opleidingen.

Vanuit het lectoraat Innovatief Ondernemen met Natuur is er een onderzoek gedaan naar de inbedding van biologische en natuurinclusieve landbouw in het onderwijs en zijn vervolgstappen genomen om deze inbedding te versterken.

Daarnaast is er een in minor in voorbereiding "Farming with and in Nature". Ook in het onderwijsaanbod voor professionals zijn er HAS breed verschillende cursussen ontwikkeld, waaronder zeer recent de cursus bodem-coach en de cursus "Natuurinclusief ondernemen", in samenwerking met Provincie Noord-Brabant. Deze laatste is inmiddels door twee groepen gevolgd, samen ± 30 boeren.

B. Wat is de reflectie van studenten op het thema biodiversiteit? Zijn zij zich in grotere mate bewust van welke acties zij zelf kunnen ondernemen om de biodiversiteit te herstellen?

Binnen de meer agro-georiënteerde opleidingen is er sprake van een zekere spanning rondom het thema. Hoe krijg je het thema op de agenda zonder studenten te verliezen ten gevolge van de polarisatie die de afgelopen jaren voelbaar was in de samenleving. HAS heeft er voor gekozen om expliciet in te zetten op het aanbieden van meer onderwijs over verschillende 'smaken' landbouw, maar om dit zoveel mogelijk waardevrij vorm te geven. Tegelijkertijd zien wij het als onze taak om studenten voor te bereiden op wat de maatschappij van ze verwacht en ze bewust te maken dat dit volop in beweging is.

C. Heeft HAS Hogeschool in het afgelopen jaar onderzoeken afgerond op het gebied van veranderende landbouw, verdienmodellen en biodiversiteit (monitoring)? Zo ja, wat zijn de belangrijkste resultaten die zijn gevonden?

Er zijn afgelopen jaar ruim 20 afstudeerprojecten (van ieder een half jaar) uitgevoerd met een link naar biodiversiteit, uiteenlopend van (het monitoren van) openbaar en privaat groen (ecologisch beheer bermen en akkerranden, natuurbegraafplaatsen, faunabeheer) tot de impact van exoten op biodiversiteit. Een voorbeeld is het afstudeeronderzoek naar de impact van vergroening op de binnenstad in Tilburg. Studenten van Toegepaste Biologie, Management van de Leefomgeving en Applied Geo-information Science hebben daarin

gewerkt hebben aan opzet van een monitoringsplan voor de effecten van vergroening op de binnenstad in Tilburg, met een focus op biodiversiteit, hittestress en beleving. [Genomineerd voor de Groenpact impact prijs 2021.](#)

In samenwerking met Stichting Bargerveen en Provincie Noord-Brabant heeft er een biomonitoringsproject plaats gevonden waar groepen HAS studenten aan hebben gewerkt. Uit dit onderzoek is gebleken dat het aanleggen van een klimaatrobuust lisdodde veld naast een NIL landbouwveld de biodiversiteit significant verhoogd. In samenwerking met Ecogoggle en Staatsbosbeheer is er een onderzoek geweest naar het gebruik van automatische beeldherkenning van exoten in Natura 2000 gebieden. Op deze manier hopen we in een vroegtijdig stadium exoten te vinden en kunnen we biodiversiteit beter beschermen.

Het voert te ver om alle projecten hier te bespreken. De meeste onderzoeken zijn vrij beschikbaar via Greeni. Een deel van het onderzoek wordt reeds ontsloten via speciale thema-pagina's: <https://www.has.nl/nl/has-onderzoek/lectoraten/lectorat-innovatief-ondernemen-met-natuur/projecten>. Het komend half jaar wordt dit verder aangevuld.

D. Heeft uw organisatie andere activiteiten ondernomen die een positieve bijdragen hebben geleverd aan biodiversiteit?

De resultaten van afstudeervakken, zoals de hierboven genoemde voorbeelden, leveren een positieve bijdrage door vergroting van de bewustwording over het belang van biodiversiteit bij opdrachtgevers en partners. Het bovengenoemde project in Tilburg heeft geleid tot een herwaardering van het proces van vergroenen, tot een andere prioritering van de voorgestelde vergroening én een ander ontwerp in de gemeente Tilburg. Een ander concreet voorbeeld is: Als onderdeel van ons onderzoek worden ook

pilots gerealiseerd, zoals Voedselbos Schijndel en de Pilot Natuurakker. Samen heeft dit al 32 hectare omschakeling van reguliere landbouw naar innovatieve vormen van natuurinclusieve landbouw opgeleverd.

In juli een webinar serie reeks is georganiseerd vanuit het lectoraat Innovatief ondernemen met de natuur waar alle kennis rondom NILL, klimaatrobuuste landbouw en verdienmodellen is gedeeld.

E. Zou u uw commitment verder willen verbreden of aanscherpen? Zo ja, op welke manier?

Binnen het zwaartepunt 'gezonde leefomgeving' van de HAS richt het cluster Leefomgeving en Natuur zich op drie hoofdthema's, waarvan Biodiversiteit er een is. Dit betekent een duidelijke focus op dit onderwerp binnen ons onderwijs en onderzoek voor de komende jaren. Deels gebeurt dit al, maar door het bundelen van kennis en inspanningen op het gebied van biodiversiteit,

en het aangaan van lange(re) termijn samenwerkingsverbanden en projecten hoopt de HAS ook meer impact te kunnen realiseren op het gebied van biodiversiteit.

HELICON OPLEIDINGEN

Helicon Opleidingen biedt met vier vmbo- en acht mbo vestigingen in Noord-Brabant en Gelderland veelzijdig groen onderwijs aan. Naast onze bol- en bbl-opleidingen in de richting Voeding, Milieu, Bloem, Dier, Groen, Land- en tuinbouw en Stad en mens verzorgen we cursussen en trainingen vanuit onze vestigingen en op locatie.

Onze vestigingen hebben als opleider in groen een sterke regionale functie. Samen met de omliggende gemeentes, collega onderwijsinstellingen en bedrijven zijn we onderdeel van arbeidsmarktregio's. Een aantal van onze opleidingen is landelijk bekend en trekt studenten uit heel Nederland. Te denken valt bijvoorbeeld hierbij aan opleidingen Bos- en natuurbeheer of Watermanagement en de vier O's: Onderwijs, Ondernemen, Overheid en Onderzoek. In die gevallen hebben onze vestigingen niet alleen een regionaal netwerk, maar werken zij op landelijk niveau samen met brancheverenigingen uit de betreffende sector.

COMMITMENT AAN HET DELTAPLAN BIODIVERSITEITSHERSTEL

Wij herkennen ons in de noodzaak om in Nederland meer te doen aan de verbetering van de biodiversiteit. Wij willen graag onderdeel gaan uitmaken van de coalitie van boerenorganisaties, bedrijven, kennisinstellingen en natuur- en milieuorganisaties die het biodiversiteitsverlies willen ombuigen naar herstel.

Wij zien de bevordering van de biodiversiteit

ook als een belangrijke beleidsdoelstelling. Wij zijn bereid om actief kennis op het gebied van biodiversiteit te delen en in te zetten binnen het netwerk van Deltaplan. Ook zien wij kans om op korte termijn in veel van onze opleidingen het onderwerp biodiversiteit een plek te geven. Op deze wijze bereiken we grote aantallen studenten, werkgevers, overheden en andere partijen binnen het dagelijkse netwerk van onze organisatie.

RAPPORTAGE UITVOERING COMMITMENT

A. In welke mate en op welke wijze wordt er binnen de verschillende opleidingen van Helicon meer aandacht gegeven aan het thema biodiversiteit?

Biodiversiteit is een onderdeel van Yuverta's groenblauwe onderwijs waarbij de SDG's centraal staan. Het belang van biodiversiteitsherstel is dat ook, al is daar natuurlijk binnen verschillende opleidingen op verschillende niveaus en manieren aandacht voor. Bij de opleidingen natuur, water, recreatie, onderzoeker leefomgeving, hovenier, tuin- en landschapsinrichting en bijvoorbeeld eco & wildlife is hier volop aandacht voor. Vakken/keuzedelen gaan over het vergroten, behouden en sturen van biodiversiteit.

Maar ook binnen de opleidingen loonwerk, veehouderij, voeding en welzijn en bijvoorbeeld buitensport is er volop aandacht voor bijvoorbeeld natuur inclusieve (land)bouw en de invloed van de mensheid op het ecosysteem en de belasting voor biodiversiteit. Projectmatig zijn we continue bezig om kennis te ontsluiten en op

een aantrekkelijke manier te verweven in onze onderwijsprogramma's. Vanuit LLO zijn diverse projecten uitgevoerd waarbij de kennisontwikkeling en het maken van interessant lesmateriaal zoals de biodiversiteitsmonitor melkveehouderij en open teelten.

Vanuit Yuverta Heerlen is er een programma gestart, Fauna & Biodiversiteit waarbij ingezet wordt op een specifieke opleiding maar ook het ontwikkelen van modulair aanbod dat bij andere opleidingen gebruikt kan worden. Ook hiervoor is een Kennis op Maat traject gaande met WUR waarbij we wetenschappelijke kennis over biodiversiteit vertalen naar de praktische toepasbaarheid op mbo niveau. Ook een practoraat op dit thema wordt momenteel verkend. De samenwerking hierin is al gezocht met verschillende locaties en opleidingen (maar ook bij vmbo, andere mbo scholen, HBO en WO) om zo een breed netwerk te omarmen en bestaande en nieuwe opleidingen te voorzien van toekomst en praktijkgericht onderwijs dat ook meetbaar bijdraagt aan biodiversiteit.

Vanuit ons programma Duurzaamheid & Innovatie is in de nieuwe organisatie Yuverta hier volop aandacht voor en zal via een impact strategie ook nog concreter worden ingezet op de meetbare impact op o.a. biodiversiteit. Denk hierbij natuurlijk aan het verbeteren van opleidingen, maar ook aan het opzetten van nieuwe, toekomstgerichte opleidingen. Ook wordt er gestuurd op een integrale benadering van onderwijs met de omgeving bij zowel vmbo als mbo en llo waarbij bijdragen aan een gezonde leefomgeving voor mens, dier en plant gekoppeld zijn aan het onderwijscurriculum.

Door de inzet van de fusie ligt er heel veel materiaal en kennis bij diverse locaties. Veel materiaal en projecten dragen bij aan kennis en inzet op het gebied van biodiversiteit en biodiversiteit herstel. Het komende jaar zal de uitwisseling

hiervan ook nog meer bijdragen aan bewuste keuzes om bij alle opleidingen de relatie te leggen naar biodiversiteit.

B. Wat is de reflectie van leerlingen op het thema biodiversiteit? Zijn zij zich in grotere mate bewust geworden van welke acties zij zelf kunnen ondernemen om de biodiversiteit te herstellen?

In algemene zin leiden de praktijklessen en de projecten waaraan we deelnemen altijd wel tot een passie voor het bewust leven en behoud van biodiversiteit. Het is heel verschillend per opleiding al weet iedere student of leerling wel een manier waarop ze kunnen bijdragen. Een student van de opleiding Eco & Wildlife zal vaak veel meer weten over zijn eigen impact dan een student dierv verzorging. Iedere student heeft kennis en inzichten verschaft wat zijn/haar invloed is en kan zijn op de biodiversiteit. Hij/zij kan de biodiversiteit sturen met natuurbeheer en natuurontwikkeling. Maar zo kan het bij andere opleidingen ook zijn door lokale of biologische producten te gebruiken maar ook door het aanleggen van voedselbossen of op kleine schaal door zadenmengsels in bermen te strooien. Zowel vmbo als mbo worden betrokken bij projecten in de omgeving van de school zoals bijvoorbeeld he vergroenen van stedelijke omgeving of het maken van nestkasten of bijenhôtels. Met name door een goede keuze in de excursies en uitjes die ze hebben, worden ze enthousiast en vertellen ze er thuis ook over.

C. Heeft uw organisatie andere activiteiten ondernomen die een positieve bijdragen hebben geleverd aan biodiversiteit?

Naast onderwijsinhoud en aanbod zijn we als Yuverta natuurlijk ook bewust bezig met het verbeteren van onze eigen gebouwen en buitenruimtes en willen we ook op het gebied van HR onze medewerkers gezond en bewust houden. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld groene daken en wanden, vergroenen van buitenterreinen, samenwerken met verantwoorde en

bewuste leveranciers etc. Activiteiten hiervoor zijn bijvoorbeeld boomplant dagen met personeel, biodiversiteit bevorderende cadeaus zoals een zakje zaden voor het personeel maar ook bijvoorbeeld bij de diploma uitreikingen. Yuverta stimuleert verder ook de opkomst van practoraten zodat we ook vanuit praktisch onderzoek gerichtere en uitvoerbare impact kunnen uitoefenen.

D. Zou u uw commitment verder willen verbreden of aanscherpen? Zo ja, op welke manier?

Ja zeker. Vanuit de projectleiders rol aansluiten bij de werkgroepen en zo te horen en voelen waar we wat kunnen brengen en halen. Partners actief bevragen om samen op te trekken in casuïstiek en projecten en het beschikbaar stellen van stageplekken. Maar ook een duidelijke rol pakken in het voorzien van goed opgeleide toekomstige werknemers aansluitend op de vraag van dit werkveld.

Als ontwikkelaar van kennis op het gebied van biodiversiteit op mbo niveau maar vooral ook als praktisch toepasbare kennis deze ook te delen aan partners waar het toevoegt aan biodiversiteitsherstel. Vaak hebben we een regionale/lokale rol in het uitvoeren van projecten, het geven van masterclasses of workshops, maar met dit landelijke platform kunnen wij nu als landelijke organisatie ook prominenter bijdragen.

KONINKLIJKE NEDERLANDSE BOSBOUWVERENIGING

De Koninklijke Nederlandse Bosbouwvereniging (KNBV) richt zich op het beschermen en duurzaam beheren en gebruiken van het Nederlandse bos, met aandacht voor alle bosfuncties die door eigenaren en door de maatschappij gevraagd worden. Wij zijn een vakvereniging en zien het als ons doel kennis en begrip van bos en bosbeheer te verbeteren en te versterken voor iedereen die bij bos(beheer) betrokken is. Eén van onze kerndoelen is: het bevorderen van duurzaam bosbeheer in al zijn facetten, met het oog op verschillende functies die het bos kan vervullen. Daarbij richten wij ons op bosbeheer in bredere zin. Niet alleen de meer traditionele bosbouw primair gericht op grondstoffenvoorziening, maar bosbeheer gericht op behoud, bescherming en ontwikkeling van het bos. Hierbij nemen wij de maatschappelijk functievervulling van het bos mee in onze besluitvorming.

COMMITMENT AAN HET DELTAPLAN BIODIVERSITEITSHERSTEL

Bos is een belangrijke drager van biodiversiteit. Bescherming en versterking van biodiversiteit is een van de doelstellingen van duurzaam bosbeheer. Wij bevorderen duurzaam bosbeheer, onder meer door uitwisseling van kennis en ervaring tussen bosbeheerders te bevorderen over ecologische beheerdoelstellingen en natuurgerichte beheermethoden. Wij brengen biodiversiteitsdoelstellingen onder de aandacht van bosbeheerders in Nederland en dragen bij aan het expliciet meewegen van biodiversiteitsdoelstellingen in het bosbeheer.

RAPPORTAGE OVER HET COMMITMENT

A. Welke stappen heeft KNBV gezet om uitwisseling van kennis en ervaring tussen bosbeheerders te bevorderen over ecologische beheerdoelstellingen en natuurgerichte beheermethoden?

De KNBV is een vakvereniging voor iedereen die betrokken is bij het beheer van bos in Nederland. Binnen het ledenbestand bestaan er uiteenlopende visies op bos en bosbeheer. Zelf iets concreets doen is het bos kunnen we dus niet. Maar we hebben ons als doel gesteld het thema biodiversiteit in bos meer onder de aandacht te brengen. Te beginnen intern, bij de KNBV-leden. Hieronder een overzicht van de concrete stappen die tot nu toe zijn gezet:

1. De KNBV heeft zitting in de werkgroep Kennis & Innovatie.
2. Er is een artikel verschenen over dit thema in vakblad Natuur, Bos en Landschap.
3. Er is een activiteit Bos en Biodiversiteit georganiseerd op 16 april 2021 met op het programma:
 - Introductie: Deltaplan Biodiversiteitsherstel en de betrokkenheid KNBV
 - Lezing: Bosmieren & bosbeheer
 - Lezing: Paddenstoelvriendelijk bosbeheer
4. Er is een deelsessie Bossen georganiseerd binnen de werkgroep Kennis & Innovatie om een kennisagenda te ontwikkelen. Deze agenda bevat een overzicht van de meest relevante kennislacunes en innovatieopgaven voor biodiversiteitsherstel in bos in Nederland.

B. Kunt u voorbeelden noemen van hoe biodiversiteitsdoelstellingen expliciet in het bosbeheer zijn meegenomen?

Zoals eerder genoemd, is de KNBV is een vakvereniging voor iedereen die betrokken is bij het beheer van bos in Nederland en zijn wij zelf niet in staat beheer uit te voeren. Wel zijn de volgende instrumenten behulpzaam:

- De gedragscode soortenbescherming bosbeheer
- De voorwaarden binnen de keurmerken FSC en PEFC
- Door de natuurwaarden in beeld te brengen in beheerplannen van een bosgebied en daar beheerdoelen en -maatregelen aan te verbinden en vervolgens uit te voeren.
- Door het in stand houden en/of ontwikkelen van Natura2000-habitattypen, beschermen van specifieke habitatrichtlijnsoorten en/of broedvogel- en niet-broedvogelsoorten waarvoor het Natura2000-gebied is aangewezen.
- Realisatie en beheer van EHS/NNN.
- Door de aanleg van corridors.
- Door de aanleg van ecologische verbindingen en gradiënten (bijv. ontwikkeling van bosranden).

- Door het in balans brengen van de verschillende bosfuncties (bijv. houtproductie, recreatie) zodat deze natuurwaarden worden behouden.

C. Heeft uw organisatie andere activiteiten ondernomen die positieve bijdragen hebben geleverd aan biodiversiteit?

Nee. Uiteindelijk zijn het de bosbeheerders die maatregelen (kunnen) nemen om biodiversiteit in bos te bevorderen. De KNBV heeft hierin een rol in bundeling en -verspreiding van bestaande kennis omtrent biodiversiteit in bos.

D. Zou u uw commitment verder willen verbreden of aanscherpen? Zo ja, op welke manier?

Nee, momenteel niet.

LOUIS BOLK INSTITUUT

Het Louis Bolk Instituut is een onafhankelijk kennisinstituut voor de bevordering van duurzame landbouw, voeding en gezondheid in een gezonde leefomgeving. Hierbij gebruiken we de natuur als kennisbron. Versterken van biodiversiteit is daarbij in het hart van ons onderzoek, kennis en praktijkoplossingen.

diversiteit, weidevogelbeheer etc. Ook is gewerkt aan de ontwikkeling van KPI's bijvoorbeeld via de ontwikkeling van een Biodiversiteitsmonitor Akkerbouw en de KPI ontwikkeling voor de Kringlooplandbouw.

COMMITMENT AAN HET DELTAPLAN BIODIVERSITEITSHERSTEL

Wij willen 43 jaar ontwikkelde kennis en ervaring inzetten voor het Deltaplan Biodiversiteitsherstel, om zo het verlies van biodiversiteit in Nederland om te buigen naar biodiversiteitsherstel.

RAPPORTAGE UITVOERING COMMITMENT

A. Kunt u aangeven op welke wijze Louis Bolk Instituut de afgelopen anderhalf jaar haar kennis en ervaring heeft ingezet om het verlies van biodiversiteit in Nederland om te buigen naar biodiversiteitsherstel?

Het Louis Bolk Instituut heeft via haar projecten gericht op praktijkinnovaties in verschillende sectoren van de landbouw bijgedragen aan de ontwikkeling van biodiversiteit in Nederland. Hierbij werd o.a. gewerkt aan kennisontwikkeling en innovaties in gebiedsgerichte benaderingen in Rhooen, de Krimpenerwaard en diverse andere regio's. Daarbij stond een integrale benaderingen om natuurinclusieve landbouw handen en voeten te geven voorop, bijvoorbeeld via duurzaam bodembeheer, akkerranden, grasland

NATURALIS BIODIVERSITY CENTER

Naturalis Biodiversity Center heeft als missie biodiversiteit beschrijven, begrijpen en kennis ervan uitdragen. Wij ontdekken de natuur voor onze toekomst. Naturalis is één van de initiatoren van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel. Met ons publieksmuseum, life science-, educatie-, citizen science en outreach-activiteiten heeft Naturalis een centrale positie in het verbinden van de Nederlanders met biodiversiteit en natuur.

COMMITMENT AAN HET DELTAPLAN BIODIVERSITEITSHERSTEL

Naturalis committeert zich voor het Deltaplan specifiek aan het creëren van draagvlak voor het Deltaplan en het delen van kennis over het Deltaplan naar het brede publiek. Naturalis speelt reeds een centrale, verbindende rol in verschillende gebiedsprocessen (o.a. in Groene Cirkels en met de provincie Zuid Holland) en committeert zich om vanaf 2019 deze projecten aan te laten sluiten (en bij te laten dragen) aan de deltalabs. Naturalis zal de resultaten van haar onderzoek (biodiversiteit, natuurlijk kapitaal, circulaire economie) inzetten in het kader van het Deltaplan

RAPPORTAGE UITVOERING COMMITMENT

A. Zou Naturalis kort en krachtig willen aangeven welke voortgang zij heeft geboekt bij de uitvoering van haar commitment aan het Deltaplan?

Organisatie: Naturalis levert een bestuurslid en de voorzitter van de werkgroepen Kennis en

Innovatie en Monitoring als ook in opzet en ontwikkeling LifeIP All4Biodiversity
Draagvlak: Naturalis brengt Deltaplan in het nieuws via Groene Verkiezingsdebat, media-uitingen, presentaties (aan provincies, waterschappen, gemeenten, bouw/infra, wetenschap,...)

B. Welke stappen heeft Naturalis gezet met betrekking tot de verbindende rol in gebiedsprocessen?

Onderzoek: Naturalis leidt gebiedsprocessen in de Alblasserwaard (Living Lab), Leiden (Biodiversitycities) en de Bollenstreek (ACCEZ, bijenlint Bollenstreek) en speelt een rol rond Rotterdam (Rotterdam de boer op) alsook in Groene Cirkel projecten rond Leiden, Groene Hart en West Brabant, met o.a. Heineken, Graafstroom, Albert Heijn, Cosun Beet Company, ASN en anderen. Het gaat hierbij zowel om gebiedsprocessen begeleiden als om integrale monitoring en nieuwe verdienmodellen.

C. Zou u uw commitment verder willen verbreden of aanscherpen? Zo ja, op welke manier?

Het commitment omvat nog steeds de belangrijkste onderwerpen waarmee Naturalis in het Deltaplan kan en wil bijdragen.

Het NERN (Netherlands Ecological Research Network) is geen vereniging of club en heeft daarom geen leden. Het is een netwerk waar iedereen die werkzaam is op het gebied van ecologie en evolutie deel van kan zijn. Het netwerk wordt gesteund en gestuurd door een samenwerking van scholen, onderzoeksinstituten en universiteiten die zich bezighouden met het onderzoek naar ecologie, evolutie en biodiversiteit.

COMMITMENT AAN HET DELTAPLAN BIODIVERSITEITSHERSTEL

Het NERN is de initiator van het Deltaplan en ondersteunt actief de koers van het Deltaplan om een maatschappelijke beweging naar biodiversiteitsherstel verder uit te breiden.

RAPPORTAGE UITVOERING COMMITMENT

A. Welke stappen heeft het NERN gezet om het Deltaplan actief te ondersteunen in het verder uitbreiden van de maatschappelijke beweging naar biodiversiteitsherstel?

Organisatie van meetings rondom biodiversiteit.

B. Heeft het NERN andere activiteiten ondernomen in het afgelopen jaar die een positieve bijdrage hebben geleverd aan biodiversiteit?

- Waar nodig draagt NERN bij aan vereniging van ecologen in Nederland om met sterkere hand de biodiversiteitsproblematiek in Nederland aan te pakken (o.a. dmv Netherlands Annual Ecology Meeting, Current Themes in

Ecology, NERN berichten waarbij ook Deltaplan informatie staat

- Het bestuur is actief betrokken bij verschillende initiatieven op het vlak van of betrekking hebbend op biodiversiteit in Nederland (o.a. via NWO Tafel Levenswetenschappen, Sectorbeeld Biologie)

C. Zou u uw commitment verder willen verbreden of aanscherpen? Zo ja, op welke manier?

We zijn daarmee bezig om te kijken hoe NERN in den brede effectiever kan zijn in het opzetten en ondersteunen van programma's/initiatieven op het gebied van fundamenteel en toegepast onderzoek ter bescherming van biodiversiteit en ecosystemen in het algemeen.

NIOO – KNAW

Bij het NIOO wordt ecologisch onderzoek verricht op het land, in de bodem en in het water. Leren van de natuur resulteert in bijdragen aan duurzame oplossingen voor biodiversiteitsherstel. Biodiversiteitsherstel vereist inzicht in de wijze waarop wereldwijde veranderingen in landgebruik, klimaat en invasieve soorten met elkaar samenhangen en tot biodiversiteitsverlies leiden. Het doel van het NIOO is het doorgronden van deze complexe interacties en daardoor –samen met eindgebruikers en belangenbehartigers – duurzame oplossingen voor biodiversiteitsherstel te ontwikkelen.

COMMITMENT AAN HET DELTAPLAN BIODIVERSITEITSHERSTEL

Het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW) zet zich in voor het ontwikkelen van essentiële nieuwe kennis over het functioneren van gezonde ecosystemen. Daarnaast stimuleert het NIOO het onderzoek in Nederland en daarbuiten. Bijvoorbeeld via de 'Delta Labs' van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel, waarbij onder andere één living lab wordt geleid. Belangrijk is dat we herstel ook over de land-watergrens heen bekijken. Het NIOO stelt zijn huidige en nieuwe kennis beschikbaar om samen met alle maatschappelijke partners duurzaam biodiversiteitsherstel mogelijk te maken.

Wij dragen bij aan duurzame oplossingen voor biodiversiteitsherstel vanuit een geïntegreerde probleemanalyse. Het gaat dus om oplossingen zoeken voor de complexe problemen van nu en

in de toekomst. Nieuwe kennis wordt meteen geïntegreerd in biodiversiteitsherstel. Deze integratie wordt uitgevoerd in samenwerking met beheerders, landeigenaren en beleidsorganisaties. De nieuwe kennis wordt uitgedragen via actieve deelname aan adviescommissies en expertgroepen voor verduurzaming van de landbouw, natuurbeheer en watermanagement. We brengen onze kennis over naar de maatschappij met wetenschapscommunicatie, citizen science, voorlichting, samenwerkingsprojecten en andere op kennisoverdracht gerichte activiteiten naar grondeigenaren, overheden, bedrijven en een breed publiek. Kennisoverdracht vormt de ruggegraat van NIOO-activiteiten in het kader van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel.

Bij het NIOO is veel kennis aanwezig over het herstel van biodiversiteit in tal van ecosystemen in het water en op het land. Herstel van de biodiversiteit in sloten, meren, en kustgebieden staat al lange tijd hoog op onze agenda en sinds kort wordt actief deelgenomen aan het meten van de biodiversiteitsontwikkeling van de Markerwadde. Daarnaast wordt bij het NIOO al lange tijd onderzoek gedaan naar de biodiversiteit in de bodem en hoe dat de bovengrondse biodiversiteit stuurt. Door het NIOO-onderzoek is het bij beheerders bekend hoe natuurontwikkeling op voormalige akkers kan worden versneld door middel van grondtransplantatie. Momenteel wordt bij ons ook onderzocht hoe grondtransplantatie kan worden gebruikt om verarmde bodems op gangbare landbouwpercelen van een hogere bodembiodiversiteit te voorzien. Bij het NIOO wordt ook nagegaan hoe de voorgangers van de huidige landbouwgewassen met hun bo-

demleven omgaan. Daardoor wordt onderzocht hoe met aanpassing van gewaseigenschappen de bodembiodiversiteit kan worden vergroot en de noodzaak tot gewasbescherming kan worden verminderd.

Momenteel worden veel maatregelen op het land en in het water voorbereid om biodiversiteit en het herstel daarvan klimaatbestendig te maken. Daarnaast wordt ook nagegaan wat directe en indirecte gevolgen zijn van klimaatveranderingen voor inheemse soorten en nieuwkomers. Belangrijk voor de verschillende maatregelen is een integrale aanpak van biodiversiteitsherstel op zowel land als in water, omdat deze systemen nauw met elkaar verbonden zijn. Deze integratie wordt onder andere bevorderd door instituutbrede thema's binnen het NIOO, zoals Restoration Ecology en Global Environmental Change.

RAPPORTAGE UITVOERING COMMITMENT

A. Kunt u kort en krachtig aangeven hoe het staat met de uitvoering van het commitment aan het Deltaplan? Hoe staat het bijvoorbeeld met de voortgang in het ontwikkelen van nieuwe kennis over de rol van evolutie en intraspecifieke diversiteit voor het functioneren van gezonde ecosystemen?

Er zijn nieuwe onderzoeksresultaten beschikbaar gekomen en gedeeld met de wetenschappelijke gemeenschap en breder. Zowel in Nederland (o.a. rondom Marker Wadden; promotieonderzoek) als daarbuiten (o.a. rol grote grazers bij behoud biodiversiteit bos).

B. Kan het NIOO aangeven welke rol zij de komende jaren gaat vervullen bij de 'Delta Labs'?

De komende jaren coördineren we 1 van de Delta Labs (B7 in Duin- en Bollenstreek, onderzoeker prof. Wolf Mooij & team) en onderzoeken we het bodemcomponent in het lab in de Ooijpolder (Prof. Wim van der Putten & team).

C. Welke andere activiteiten heeft het NIOO de afgelopen anderhalf jaar ondernemen waar zij bijzonder trots op is qua bijdrage aan de biodiversiteit?

Wij hebben biodiversiteit centraal gezet in onze nieuwe onderzoekstrategie: als 1 van de 3 hoofdthema's. Zo maken we het belang van biodiversiteit en het onderzoek daaraan/de kennis daarover nog veel zichtbaarder. De strategie is nu net intern gelanceerd en we verwachten het het komende kwartaal extern te lanceren. Zo kunnen we het ecologische biodiversiteitsonderzoek nog beter stimuleren in NL (en daarbuiten), met extra activiteiten en outreach.

D. Zou u uw commitment verder willen verbreden of aanscherpen? Zo ja, op welke manier?

Ja. We willen graag ons commitment omschrijven naar onze nieuwe strategie met de drie nieuwe onderzoeksthema's Biodiversiteit, Klimaatverandering en Duurzaam gebruik van land & water.

TiFN organiseert transdisciplinair onderzoek door publiek-private consortia in de Agro en Food sector. Eén van de focusgebieden is 'regenerative farmer business models'. In dit onderzoeksprogramma werken wij aan 'transitiepaden naar een landbouwsysteem met positieve impact op bodem, water, biodiversiteit, klimaat en nutriëntenkringlopen, met als randvoorwaarde voldoende productie van essentiële nutriënten en een goed verdienmodel voor boeren.

COMMITMENT AAN HET DELTAPLAN BIODIVERSITEITSHERSTEL

Wij committeren ons aan het Deltaplan met de uitvoering van het PPS onderzoeksprogramma 'regeneratieve landbouw'. Als onderdeel van dit programma zal TiFN een wetenschappelijk gevalideerde situatieschets opleveren van een volledig regeneratief systeem voor de Nederlandse landbouw, en een bepaling van de impact van de vele lopende initiatieven op gebiedsniveau voor bodem, water, biodiversiteit, klimaat en nutriëntenkringlopen. Ook zal er een leernetwerk worden opgezet met voorlopende boeren, gebiedsinitiatieven en praktijkonderzoekers om handelingsperspectieven te ontwikkelen voor transitie naar regeneratieve landbouw.

RAPPORTAGE UITVOERING COMMITMENT

A. Hoe staat het met de voortgang van de uitvoering van het PPS onderzoeksprogramma 'regeneratieve landbouw'?

Het programma loopt op schema. Publicaties zijn te vinden op www.regenerativefarming.nl.

B. Welke stappen heeft TiFN gezet in de ontwikkeling van een leernetwerk met voorlopende boeren, gebiedsinitiatieven en praktijkonderzoekers om handelingsperspectieven voor regeneratieve landbouw?

- Er is een community of practice gevormd met ca. 20 boeren en praktijkonderzoekers
- Er wordt in twee gebieden gewerkt aan ontwerp van een regeneratief gebied
- Er is bij de TKI een PPS voorstel ingediend om met meer bestaande netwerken 30-50 boeren te ondersteunen met een 'ontwikkelplan' naar een bedrijf dat past in een regeneratief systeem.
- Er wordt nu gewerkt met het ministerie van LNV aan een voorstel voor het nationaal Groeifonds voor opschaling van regeneratieve landbouw in 'voorloop gebieden' en uiteindelijk heel Nederland

C. Heeft uw organisatie andere activiteiten ondernomen de afgelopen tijd die een positieve bijdragen hebben geleverd aan biodiversiteit?

Naast het regeneratieve landbouw project is inmiddels ook het cross-over programma 'technology for ecology' gestart (zie www.technology4ecology.org)

D. Zou u uw commitment verder willen verbreden of aanscherpen? Zo ja, op welke manier?

Niet nodig

WAGENINGEN UNIVERSITY & RESEARCH

Het motto van Wageningen University & Research (WUR) is “To explore the potential of nature to improve the quality of life”. Wij doen onderzoek naar en geven onderwijs over hoe de natuur kan bijdragen aan een betere levensstandaard voor de mens, en hoe we de biodiversiteit van die natuur kunnen behouden en bevorderen. ‘Biodiversiteit in een natuurinclusieve samenleving’ is één van de vijf robuuste kennisbasisprogramma’s die benoemd zijn in het Strategisch Plan van Wageningen University & Research 2019-2022 en die één overkoepelend doel dient: het vergroten van de biodiversiteit.

COMMITMENT AAN HET DELTAPLAN BIODIVERSITEITSHERSTEL

De Raad van Bestuur van WUR onderschrijft het belang van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel. Wij willen graag als partner concreet bijdragen aan de doelstellingen van het Deltaplan. WUR ontwikkelt kennis op het gebied van de volledige kennisketen, van nieuwsgierigheid-gedreven fundamenteel onderzoek tot toepasbare wetenschappelijke en opschaalbare praktische kennis om oplossingen te creëren die het verschil maken. WUR-teams werken disciplinair, interdisciplinair en trans-disciplinair samen met bedrijven, ngo’s, overheidsinstanties, onderzoekpartners en de maatschappij.

Wij investeren proactief in de ontwikkeling van kennis die nodig is om een natuurinclusieve transitie te bewerkstelligen in de manier waarop de maatschappij met het landschap omgaat. Dit

gebeurt onder andere via de ontwikkeling van Deltaplan Living Labs. Hierin slaan ecologen, agronomen, economen en sociale wetenschappers, lokale partijen en ketenpartners de handen ineen om kennis te ontwikkelen om biodiversiteit duurzaam te bevorderen. WUR zal behoud en bevordering van biodiversiteit sterker integreren in de kernactiviteiten van de organisatie, onder andere door een interne dialoog over de complexe relatie tussen natuurbescherming, (kringloop)landbouw en voedselsystemen. WUR draagt het belang van het bevorderen van biodiversiteit actief uit naar de samenleving.

RAPPORTAGE UITVOERING COMMITMENT

A. Welke stappen heeft Wageningen University & Research gezet op het gebied van integratie van biodiversiteit in de kerntaken van de organisatie?

- Het benoemen van Biodiversiteit als een van de vijf thema’s die centraal staan in de missie van WUR.
- De oprichting van het Wageningen Biodiversity Initiative (WBI). Dit initiatief brengt onderzoekers uit alle kenniseenheden van de WUR samen met als doel het bijdragen aan de ombuiging van de dalende biodiversiteitscurve en de ontwikkeling van een natuurinclusieve maatschappij.
- Biodiversiteit wordt expliciet meegenomen als onderzoeksthema in de verlenging van ons Strategisch Plan (2022-2024).
- Mogelijkheden om biodiversiteit meer te integreren in onderwijs en waardecreatie worden momenteel verkend vanuit het WBI.

B. Heeft uw organisatie andere activiteiten ondernomen de afgelopen tijd die een positieve bijdragen hebben geleverd aan biodiversiteit?

Collega's bij al onze Science Groups (zowel Wageningen Universiteit als Wageningen Research) werken aan projecten waarin biodiversiteit de focus of een onderdeel is met name op het gebied van:

- de relatie tussen biodiversiteit en voedselsystemen
- de interactie mens-dier, waaronder zoönosen
- multiple values of nature
- biodiversiteit in de stad, groen bouwen

C. Zou u uw commitment verder willen verbreden of aanscherpen? Zo ja, op welke manier?

De commitment is nog actueel en kan verder worden uitgebreid naar alle 7 thema's van het Deltaplan.

WELLANTCOLLEGE

Wellantcollege levert als groene opleider een belangrijke bijdrage aan het behoud en herstel van biodiversiteit in Nederland. Vanuit onze missie werken we aan een gezonde en duurzame leefomgeving door uit te blinken in onderwijs. Op dit moment ontwikkelt het programma Wellant Verduurzaamt een breed duurzaamheidsbeleid. Elke leerling, student of medewerker krijgt de mogelijkheid om kennis te vergaren over de voor- en nadelen van verschillende keuzes voor onze planeet. We stimuleren onze studenten en medewerkers om in hun keuzes rekening te houden met tien duurzaamheidsprincipes, onder andere: zuinig met grondstoffen omgaan, weinig afval produceren en zuinig met energie omgaan. Deze duurzaamheidsprincipes in combinatie met de Sustainable Development Goals vormen de basis van waaruit de vijf kenniscentra van Wellant werken aan thema's als het herstellen van de biodiversiteit.

COMMITMENT AAN HET DELTAPLAN BIODIVERSITEITSHERSTEL

Als kennispartner gaan wij op verschillende manieren aan de slag met het thema biodiversiteitsherstel.

- We gaan inhoudelijke informatie leveren rondom biodiversiteitsherstel.
- We gaan onze duurzaamheidsprincipes implementeren in het (v)mbo en daarmee gaan we een nieuwe generatie vakmensen op diverse vlakken bewust maken van de noodzaak van biodiversiteitsherstel.
- We gaan vanuit praktijkgericht onderwijs ruim-

te maken voor samenwerking met partners uit het netwerk en de vraagstukken rond biodiversiteit in de regio van onze scholen.

- We gaan deelnemen aan de netwerkbijeenkomsten vanuit het programma Wellant Verduurzaamt, en ruimte maken voor medewerkers om hieraan deel te nemen.
- We gaan onderzoeken hoe we met leerlingen en studenten kunnen deelnemen aan projecten die bijdragen aan biodiversiteitsherstel.

RAPPORTAGE UITVOERING COMMITMENT

A. Wat is de reflectie van leerlingen op het thema biodiversiteitsherstel? Zijn zij zich in grotere mate bewust geworden van het begrip biodiversiteit en hoe zij kunnen bijdragen aan biodiversiteitsherstel?

Biodiversiteit is een onderdeel van ons groen-blauwe onderwijs. Het belang van biodiversiteitsherstel is dat ook, al is daar natuurlijk binnen verschillende opleidingen op verschillende niveaus en manieren aandacht voor. Binnen de groene opleidingen is er daarbij uitgebreid aandacht voor de bijdragen van studenten en wat zij kunnen doen om biodiversiteitsherstel te bevorderen. Uitbreiding naar alle opleidingen is daarbij wenselijk.

Vanuit ons programma Duurzaamheid in de nieuwe organisatie Yuverta (fusie van Helicon, Citaverde en Wellant) wordt hier aandacht aan besteed.

Biodiversiteit in alle groene (hoveniers-) opleidingen in elk niveau een item aan gewijd. Hiermee groeit hun bewustzijn en manier van kijken ver-

andert daardoor actief. Bij de andere opleidingen is wel meer. Bij onze opleiding Veehouderij wordt ook steeds meer geleerd over natuur-inclusiviteit. Naast de (v)mbo opleidingen, hebben we ook een cursus Biodiversiteit voor professionals.

B. Zijn er projecten gestart waarbij leerlingen en studenten een (praktische) bijdrage kunnen leveren aan biodiversiteitsherstel?

Ja, vanuit ons praktijkgerichte onderwijs zijn er veel projecten in samenwerking met bedrijfsleven of maatschappelijke partners waarin er tuinen worden aangelegd waarbij aandacht is voor biodiversiteitsherstel.

Zo wordt momenteel gestart met een project waarbij MBO studenten plannen maken voor de vergroening van basis schoolpleinen in de regio Utrecht. In de uitvoering worden hier vmbo leerlingen bij betrokken. Dit project was aanvankelijk ingediend bij het Innovatiefonds Biodiversiteitsherstel (niet geselecteerd) maar wordt nu gesteund door het ministerie van LVN (op doorverwijzing van het Deltaplan).

Vanuit het onderwijs zijn er daarnaast ook projecten waarbinnen er bijvoorbeeld insectenhottels worden gebouwd tijdens praktijklessen.

C. Heeft uw organisatie andere activiteiten ondernomen de afgelopen tijd die een positieve bijdragen hebben geleverd aan biodiversiteit?

In het kader van de herinrichting van een aantal van onze buitenruimten bij de scholen wordt er stevig ingezet op biodiversiteit(sherstel). Zo zijn er in Houten, waarbij biodiversiteit een van de centrale thema's is in de buitenruimte, groot-schalige insectenhottels geplaatst.

Het hele programma 4Buiten heeft biodiversiteit(sherstel) als algemeen uitgangspunt vastgesteld voor de herinrichting. Gestart wordt met 4 locaties, waarbij uitrol van het project naar meer locaties in de toekomst wordt verwacht.

Ook hebben wij al onze medewerkers in de nieuwe organisatie (>2.000) een zakje biologische zaden van Cruydt Hoek cadeau gegeven bij aanvang van de nieuwe organisatie.

D. Zou u uw commitment verder willen verbreden of aanscherpen? Zo ja, op welke manier?

Wij zouden als kennispartner veel meer kunnen betekenen in het delen van kennis (en benodigde) vaardigheden rondom biodiversiteitsherstel, en daarin andere partners ondersteunen in hun kennisontwikkeling en -behoefte.

Daarbij werken we niet alleen in langlopende trajecten maar kunnen ook inspiratiesessies verzorgen voor een breed scala aan partners.

Er is steeds meer aandacht voor gezond leven, veilig voedsel, duurzaamheid, natuur en een groene leefomgeving. Dat vraagt om goed opgeleide mensen en nieuwe kennis. Als onderwijsorganisatie dragen wij bij aan een gezonde, groene toekomst van mens en wereld. We zoeken daarbij voortdurend afstemming tussen de behoeften op de arbeidsmarkt en die van onze studenten. Met zorg en aandacht bieden we onze leerlingen, studenten en medewerkers een groene, uitdagende leeromgeving waarin ze nieuwe mogelijkheden ontdekken. En waarin ze zich ontwikkelen met hoofd, hart en handen. Zelf en vooral ook samen. Zo groeien ze uit tot zelfbewuste, zorgzame, ondernemende en maatschappelijk betrokken mensen. Wereldburgers met oog voor duurzaamheid en leefbaarheid..

COMMITMENT AAN HET DELTAPLAN BIODIVERSITEITSHERSTEL

Wij willen menskracht vrijmaken om:

- De doelen van het Deltaplan op een effectieve wijze onder te brengen in ons curriculum;
- Om deel te nemen aan relevante studiedagen en excursies naar innovatieve voorbeelden rondom dit thema;
- De samenwerking aan te gaan met praktijkdeskundigen die wij in ons lesprogramma een plek willen geven.

RAPPORTAGE UITVOERING COMMITMENT

A. Kunt u aangeven hoe het staat met de uitvoering van uw commitment aan het Deltaplan?

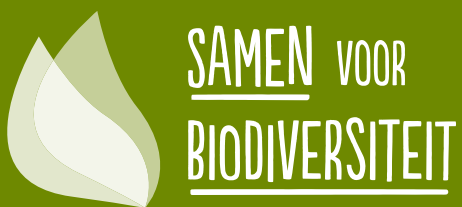
We merken dat er steeds meer aandacht is voor het onderwerp biodiversiteit in het curriculum. Als organisatie zouden we wel meer willen doen dan lukt op dit moment. Wij hadden een werkgroep met docenten van de opleidingen groen, veehouderij en loonwerk, maar twee van de drie docenten hebben prioriteit aan andere zaken gegeven. Het vrijmaken van tijd hiervoor door docenten blijkt lastig te zijn.

B. Heeft uw organisatie andere activiteiten ondernomen de afgelopen tijd die een positieve bijdragen hebben geleverd aan biodiversiteit?

In januari is bij ons een projectleider duurzaamheid gestart met de opdracht om Zone.college breed stappen te zetten in onze duurzame ontwikkeling. Een van de aandachtsgebieden van deze projectleider is – uiteraard – biodiversiteit.

C. Zou u uw commitment verder willen verbreden of aanscherpen? Zo ja, op welke manier?

We staan nog steeds achter ons commitment. Een verbreding zouden we wel graag willen zien op het gebied van onze bedrijfsvoering. Ook daar kunnen we sterkere doelen formuleren. Biodiversiteit mag een rol gaan spelen in onze bedrijfsvoering. Op dit moment zijn we bezig met een traject om te komen tot een Zone brede visie op duurzaamheid met daaraan gekoppeld strategische doelen. Hierin zal biodiversiteit ongetwijfeld een rol gaan spelen. Daarnaast willen we in de expertiseontwikkeling bij docenten graag grotere stappen maken.

31 januari 2022

Kijk voor meer informatie over het
Deltaplan Biodiversiteitsherstel op
www.samenvoorbiodiversiteit.nl.

Heeft u een vraag of opmerking?
Stuur dan een email naar
info@samenvoorbiodiversiteit.nl.

Postadres

Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel
Bronland 12S
6708 WH Wageningen

VOLG ONS

